

Nemzetközi számítógépes online információszolgáltatások alkalmazása az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt központjában

Az OKGT online szolgáltatásairól szóló beszámoló képviseli a gyógyszeriparon kívüli hazai ipari felhasználói intézményeket e cikksorozatban. Az egyik legifjabb online központban (mindössze egy évre tekinthet vissza a rendszeres keresés) elsősorban olajipari gazdasági irányú információkat keresnek, részben a tőzsdei mozgásokra vonatkozó adatokat, részben marketing-, ár-, termelési, beruházási stb. adatokat, valamint újdonságokra, technológiákra és műszaki fejlesztésre vonatkozó információkat.

Célkitűzés

A nyugat-európai kőolaj- és petrokémiai ipar gyorsuló integrálódásával párhuzamosan informáltságuk tovább erősödik és felértékelődik. Ebben a közegben ugyanis magas színvonalú informáltság nélkül egyre kilátástalanabb sikeres export-import tevékenységet és műszaki fejlesztést kezdeményezni.

Összhangban a nemzetközi tendenciákkal, kőolajipari piaci és fejlesztési döntéseinkhez mi is nélkülözhetetlennek ítéltük azokat a nemzetközi információs rendszereket, szolgáltatásokat, amelyek a piaci mozgásokat és árakat, a makro- és ágazati gazdasági trendeket, a technológiák és termékek életgörbéit tartják nyilván, rendszerezik és értékelik. Úgy véltük, hogy az OKGT hatékony döntés-előkészítését eddig is hátráltatta a világpiacra és a feldolgozó iparág strukturális fejlődésére vonatkozó szervezett és rendszerezett információbázis hiánya. Vezetőink mind több idejét rabolta el a tényleges döntésektől a szükséges információk — gyakran kampányszerű, aligha teljes körű — összegyűjtése, rendezése.

A világtrendek korszerű figyelésének szükségességét magunknak kellett kezdeményeznünk. El-lentmondásosnak éreztük, hogy ezen a területen más vállalatok előttünk jártak, és ezáltal éppen a döntés legfelső szintjén az ilyen jellegű információk vagy korszerűtlenebb eszközökkel, vagy másokon keresztül, de mindenképpen esetlegesen és késve érkeztek hozzánk.

Előre nem lehetett megbecsülni, hogy valamilyen nemzetközi információrendszer használata nyomán milyen — forintban kifejezhető — megtérülés várható. Nemcsak mert ez éppen a hiányolt információk birtokában lenne lehetséges, de azért is, mert az OKGT-ben már korábban is széles körben alkalmazott más döntés-előkészítő információfeldolgozó rendszerek (a termelésstervezés, a Központi Diszpé-

cser Szolgálat információszolgáltatása, vagy például a bányászati ágazatban a geológiai-kutatási információfeldolgozás) bizonyítják: a korszerű irányításhoz nélkülözhetetlenek, mégis az általuk elért haszon, vagy az elmaradt kár elkülönített becslését aligha lehet elvárni. A nemzetközi információrendszerek használatára irányuló ráfordításokat már néhány ezer tonnás eladásnál elért 10-15 dollár/t ártöbblettel sokszorosan ki lehet egyenlíteni. A termékszerkezet kialakításával kapcsolatosan hosszú távra kiható döntéseknek pedig milliárdforintos a kockázatuk.

A nemzetközi információrendszerek trösztközpon-ti alkalmazásának célja:

- ▶ a hazai kőolajtermékek értékesítési stratégiájának kidolgozása, a kőolaj-feldolgozási termékexport árainak szabályozása, gazdaságos import- és exporttevékenységünk aktív befolyásolása;
- ▶ a hazai kőolaj-feldolgozás termék- és műszaki fejlesztéseivel, diverzifikálásával kapcsolatos döntések megalapozása.

Az információszolgáltatások kiválasztása

A nemzetközi információszolgáltatásokat — elég önkényesen — a következő két típusba sorolhatjuk:

A szolgáltatások adatkarbantartása **percenkénti—óránkénti**: elsősorban a tőzsdei és a pénzügyi, a fontosabb adásvételi, szállítási tevékenységekre vonatkozó, politikai, gazdasági, időjárási stb. hírekkel kiegészített gyorsinformációs rendszerek. Lényegében a teletext üzeméhez hasonló, megváltoztathatatlan információcsoportosítású szolgáltatás. A többtucatnyi opcionális "információoldal" lekérdezése rendkívül egyszerű. Ezt a típust konkrét, napi piaci döntésekben felelős szervezetek használják. Magyarorszá-

gon hozzáférhető ilyen rendszer például a TELERATE.

A szolgáltatások adatkarbantartása napi–heti–havi:

- ▶ a gazdasági életre (piaci mozgásokra, árakra, felhasználásokra, a termelésre és más gazdasági eseményekre),
- ▶ egyes gazdasági ágazatok műszaki újdonságaira, szabadalmaira, fejlődésére, beruházásaira, a termékek életgörbéire és alkalmazási területeire vonatkozó adatokat, eseményeket, trendeket, szöveges szakirodalmi információkat tartalmazó adatbázisok. Információbázisuk az előzőeknél szélesebb körű, hosszú évek visszamenőleges adatait is megőrzi, számos területen pedig előrejelzéseket tartalmaznak. Ezek a rendszerek logikai kereső parancsnyelvek segítségével "testre szabott" keresést, csoportosítást, grafikus-táblázatos-szöveges megjelenítést tesznek lehetővé. Az ilyen rendszereket üzemeltető cégek – külön megrendelésre – általában egy-egy témakör tanulmányoszerű elemzésére, távlati trendek előrejelzésére is vállalkoznak.

E szolgáltatástípusok közül a Magyarországon forintért hozzáférhetőek közül az OKGT szakterületéhez közel áll a REUTERS ENERGY és a PLATT'S GLOBAL adatbázis, ill. az ORBIT és a DIALOG szolgáltatóközpontok számos adatbázisa.

A második csoportba sorolható szolgáltatástípusok hazai alkalmazását rendkívüli módon egyszerűsíti, hogy az elszámolást az *Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (OMIKK)* külkereskedelmi részlege bonyolítja le, így a céljainknak leginkább megfelelő szolgáltatók kiválasztása, használata egyszerűsödik. Elsőként az energetika és a kőolajfeldolgozási, termékértékesítési tevékenység széles körét átfogó REUTERS, DIALOG, ORBIT szolgáltatások alkalmazását határoztuk el, amelyekhez az embargós akadályok megszűntével kapcsolódott a PLATT'S szolgáltatás.

Az alkalmazott négy szolgáltatás különböző részterületekre specializálódott: a REUTERS ENERGY adatbázisa a kereskedelmi, gazdasági, az ORBIT és a DIALOG szolgáltatóközpont különféle adatbázisai a

műszaki fejlesztés elterjedten használt információforrásai. A PLATT'S GLOBAL adatbázis pedig a világon a leginkább elfogadott szénhidrogénipari üzleti, árinformációs adatforrás.

Az online szolgáltatások használatának szervezése és értékelése

Ezeknek az információs rendszereknek a használata feltétlenül központi kezelést igényel, ezért az OKGT Központban a hazai operatív információellátást végző szervezet a felelős a nemzetközi online szolgáltatás megszervezéséért, használatáért. Ez a szervezés némileg eltér a hazai gyakorlattól, vagyis az intézmények műszaki könyvtárában elhelyezett online berendezések használatától. Az OKGT-ben jelentkező bibliográfiai keresési igények ugyanis jóval alatta maradnak a közvetlen napi tényinformációs (faktografikus) adatok iránti igényeknek. Ezért vezettük be az online keresések elvégzését központi helyen és szervezésben. A fenti adatbázisokhoz (szolgáltatókhoz) való hozzáférést úgy ítéljük meg, hogy ez képes biztosítani az OKGT Központ irányításához szükséges magas szintű, nemzetközi informáltságot, felkészültséget. Természetesen a változó igények és tapasztalataink alapján más szolgáltatóközpontokhoz is egyszerűen csatlakozhatunk, illetve az érdektelenné váló szolgáltatásokat könnyen felmondhatjuk.

A számítógépes adatbázisok rutinszerű OKGT-beli felhasználásának megvalósításához egy sor tárgyi, személyi, szervezési kérdést kellett megoldani. Mind a szolgáltatást végző munkatársaink, mind a felhasználó központi szakfőosztályok alapos, igényes oktatáson és kb. egyéves tapasztalatszerzésen vannak túl. Ennek nyomán az OKGT online szolgáltatása a kialakított külső és belső kapcsolatrendszerrel folyamatosan és konfliktusmentesen képes ellátni napi feladatait.

Beérkezett: 1990. X. 3-án.

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy a **Tudományos és Műszaki Tájékoztatás 1985–1989.** évfolyamainak egyes – még meglevő – számain kérésükre térítésmentesen megküldjük, hogy hiányos évfolyamaikat kiegészíthessék.

**Budapest, Pf. 12. 1428
A TMT szerkesztősége**